

Om Forholdsregler mod Arbejdsløshed.

Af

Prof. Harald Westergaard.

I nogen Tid have Bladene bragt spredte Meddelelser om den Virksomhed, som er blevet udfoldet i Schweiz for at forsikre Arbejdere mod Arbejdsløshed. Denne Virksomhed er for saa vidt ikke noget nyt, som det hører med til Fagforeningernes Program at understøtte Folk som gaa ledige; det nye er her, at det er Autoriteterne, der sætte denne Sag i Gang. I Kanton Baselstadt har Indenrigsdepartementet ladet udarbejde et Lovforslag om Forsikring mod Følgerne af Arbejdsløshed, og henvist det til en Kommission bestaaende af Repræsentanter for forskellige Foreninger; det ventes, at Sagen kan foreligge for Offentligheden i indeværende Foraar. I Bern er det Kommunen, der har oprettet en saadan Forsikringskasse, som nu har virket i et Aarstid.

Det er klart, at en saadan Forsikringskasse vil have store Vanskeligheder at kæmpe imod, hvis dens Virksomhed skal naa en nogenlunde betydelig Udstrækning. Begrebet Arbejdsløshed opløser sig ved nærmere Betragtning i en Mængde forskellige Elementer. Nederst

i Arbejderhærens Reserve staar den brogede Skare af Mennesker, hvis Arbejdskraft er lidet værd, paa Grund af fysiske eller moralske Mangler, som maaske atter ere en Følge af, at de i længere Tid have været uden Virksomhed. Det er en Klasse af Mennesker, som i Regelen ikke bryder sig om stadigt Arbejde, de kunne med Iver arbejde en kort Tid, men en fortsat Anstrengelse er dem mere eller mindre modbydelig, og de foretrække den usikre Existens med alle dens Afvexlinger for regelmæssigt Arbejde, der binder dem Dag efter Dag. Fattigdommen krydres af de stadige Forhaabninger om »at der skal vise sig noget«, og den ringeste Vanskelighed kan faa saadanne Mennesker til at opgive et Stykke Arbejde, og vende tilbage til de Arbejdsøgendes Skare.

Denne Samfundets femte Stand vil det være overordentlig vanskeligt at drage ind under en Arbejdsløshedsforsikring; den Risiko der klæber ved saadanne Personer, er ligesaa stor som Risikoen ved de Forsikringsøgende som Livsforsikringsanstalterne afvise paa Grund af slet Helbred, men under en Arbejdsløshedsperiode er det maaske netop dem, der ville tale højest om deres Nød og stille de stærkeste Krav om Arbejde og Understøttelse.*)

Der er atter andre som ere fuldt udrustede til at tage Arbejde op i deres Fag, og som, naar de faa Arbejde, kunne gøre Krav paa en ligesaa god Arbejds-løn som de øvrige, der ere beskæftigede i Faget, selv om man vel nok tør gaa ud fra, at de bedste Arbejd-

*) En interessant Skildring af denne Samfundsklasse er givet af Helen Dendy i en Artikel om »The Industrial Residuum« i sidste Numer af The Economic Journal (Dec. 1893).

ere altid ville have flest Chancer for at beholde deres Arbejde. Grunden til Arbejdsløsheden kan være af mangfoldig Art. Den indtræder f. Ex. for nogle, fordi den Forretning gaar ind, hvor de hidtil have arbejdet. Netop under den nuværende Samfundsudvikling, vil der ofte ske Forandringer i Produktionens Omfang og Art, den ene Mode vil afløse den anden, og hjælpe nye Industrier frem paa andres Bekostning, og den Standsning, som paa Grund af Striker eller andre Forhold finder Sted i en Produktionsgren, vil snart forplante sig til andre; Procenten af fuldt uddannede Arbejdere, som gaa ledige, kan derfor meget let blive ret betydelig, selv i den gunstige Aarstid. Hvilke Svingninger det her drejer sig om, vil fremgaa af følgende: Efter Oplysninger om det Antal Medlemmer af Trades' Unions som fik »unemployed benefit« (jfr. Board of Trade's Labour Gazette og Report of Agencies & Methods for Dealing with the Unemployed, London 1893) var Antallet af Arbejdsløse gennemgaaende 1—3 pCt. i Aarene 1889—90. Men i 1891 steg Antallet og stod ved Begyndelsen af 1892 paa 4 pCt; Stigningen fortsattes i den følgende Tid, og Tallet holdt sig derefter den største Del af Aaret 1892 mellem 5 og 6 pCt., indtil Efteraaret bragte en ny Stigning, saa at Aaret endte med 10 pCt.; i Maj Maaned 1893 var Tallet sunket ned under 7 Procent, og var i Slutningen af November atter naaet op til 8 pCt. En vigtig Rolle spillede her den store Kulstrike, som begyndte i Juli f. A. og varede til Nov. Antallet af de Arbejdsløse paavirkes ogsaa af Aarstiden. Adskillige Fag have en aarlig Periode, hvor Arbejdet helt eller delvis standser og Arbejdsløshedsprocenten faar derfor en regelmæssig

aarlig Svingning op og ned. Noget bidrager maaske ogsaa selve Fagorganisationen til en Forøgelse af de Arbejdsløses Antal. Naar Fagsammenslutningen medfører en ensartet Lønningssats for alle Arbejdere indenfor en bestemt Faggren, vil Arbejdsgiveren under vanskelige Forhold afskedige Folk, som han kunde beholde, naar han ikke var nødt til at give dem samme Løn som deres dygtigere Kollegaer (jfr. den foran citerede Afh. af Miss Dendy p. 608 ff.).

De anførte Tal ville vise, hvilke store Ofre en fyldestgørende Løsning af Spørgsmaalet vilde kræve. En Sygekasse, hvis Sygelighed i en længere Periode udgjorde 5—7 pCt. af Medlemstallet, vilde kun kunde holde det gaaende med stor Vanskelighed. Og medens man i Sygekassers og Livsforsikringsanstalter dog til en vis Grad kan forudberegne Udgifterne, spotter Arbejdsløsheden enhver Forudberegning. Pludseligt og voldsomt kan Arbejdsløsheden indtræffe over hele Linien, og paa engang stille umaadelige Krav til Kassen, saa at der kun levnes den to Alternativer: enten at begrænse Understøttelserne efter Beholdningens Størrelse og saaledes gøre Virksomheden illusorisk netop paa det Tidspunkt, da der trænges mest dertil, eller at paalægge de Arbejdere, som endnu have Arbejde, en stor Extraudskrivning.

Men fordi en Opgave er vanskelig, har man ikke Lov at lade være at prøve at løse den, og det kan ikke nægtes, at vi her staa overfor en af de vigtigste sociale Opgaver, at befri den Arbejder, som gerne vil arbejde, fra den uhyre Risiko, som han virker under. Her tænkes ikke saa meget paa den Arbejdsstandsning, som visse Aarstider nødvendigvis maa føre med sig;

Arbejderen bør kunne indrette sin Økonomi saaledes, at han om Sommeren faar en Tæreskilling til om Vinteren, saaledes som det for en stor Del er Tilfældet paa Landet, og intet er saa ødelæggende for Arbejderen som den hensigtsløse Godgørenhed i Byerne, der hjælper de Fattige til at glemme deres eget Ansvar. Hermed være ikke sagt, at en »Forsikringsanstalt« mod Arbejdsløshed ikke skulde kunne tage denne Opgave med op, altsaa som Sparekasse for Arbejderen; en saadan Virksomhed kunde netop yde den en Støtte ved Løsningen af de andre Opgaver.

Jeg skal nu i al Korthed gøre Rede for det Forsøg som Staden Bern har gjort ved Oprettelsen af sin »Versicherungskasse gegen Arbeitslosigkeit«. I August 1892 stiftedes en Arbejderforening for Haandlangere (Der Handlanger-Bund Bern und Umgebung), til hvis Program Forsikring mod Arbejdsløshed hørte. I Løbet af 5 Uger i Febr. og Marts 1893 betalte denne Forening sine arbejdsløse Medlemmer 2300 fr. Foreningen bidrog til at Sagen kom paa Dagsordenen og i Begyndelsen af Aaret 1893 oprettede Kommunen sin Kasse, der traadte i Kraft 1. April 1893. I Reglementet hedder det, at Kommunen »for at modarbejde de uheldige Følger af Arbejdsløsheden opretter en særlig Forsikringskasse mod Arbejdsløshed i Forbindelse med dens Arbejdsanvisningsbureau«. Kommunen tilsikrer Kassen i Tilfælde af Underbalance indtil 5000 fr. aarlig; endvidere gør man Regning paa Bidrag fra Arbejdsgivere, og Gaver, og Medlemmerne have maanedlig at udrede 40 Centimer, altsaa 4,80 fr. om Aaret. Enhver indfødt Schweizer-Arbejder, der opholder sig i Bern, kan indtræde i Kassen, og kan indmeldes direkte eller

ved sin Arbejdsgiver eller Fagforening. Kassen styres af en Kommission paa 7 Medlemmer, hvoraf to vælges af bidragydende Arbejdsgivere, to af »Arbejderunionen« som er en Sammenslutning af Byen Berns Arbejderforeninger. De tre andre Medlemmer vælger Kommuneraadet, dog saaledes, at der imellem disse skal være en Repræsentant for de Forsikrede. Bidragene erlægges ved Hjælp af Mærker, der klæbes i Medlemsbogen¹⁾. Disse Mærker kunne faas i Arbejdsanvisningsbureauet, hos den af Arbejderunionen ansatte Arbejdersekretær hos de Arbejdsgivere som besørger Indmeldelse, og endelig hos den ovenfor nævnte Handlanger-Bund, hvis Medlemsbøger ere gyldige i den kommunale Forsikringskasse, naar de opfylde dennes Bestemmelser. Hvert Aar sammenkaldes der et offentligt Møde for Medlemmerne, ved hvilket det aarlige Regnskab og Beretningen meddeles dem, og hvor de kunne udtale deres Ønsker.

Betingelse for at faa Hjælp er for det første, at Medlemmet har betalt sine Maanedsbidrag; har han betalt uregelmæssig, sker der Afkorting i Understøttelsen. Dette er imidlertid ikke den eneste Begrænsning. For det første giver den selvforskyldte Arbejdsløshed intet Krav (f. Ex. paa Grund af Uordenlighed, Dovenskab, Umedgørlighed, Ulydighed); den, som uden tilstrækkelig Grund afslaar Tilbud om Arbejde, faar heller ingen Hjælp; Arbejdere, som ere arbejdsløse paa Grund af Lønningsstridigheder eller Striker, ere ligeledes udelukkede; det angives ikke om dette sidste kun forstaas om dem, der ere arbejdsløse som umiddelbar Følge af en Strike; indirekte kan Striken jo i

¹⁾ Hvilket rigt Omraade for Frimærkesamlere aabnes der ikke ved den Art Foretagender.

andre Fag fremkalde mangen Standsning. Endelig er det en Betingelse, at der er indtraadt en Periode med Arbejdsløshed, denne er begrænset til de tre Vinter-Maaneder, December, Januar og Februar, og i Løbet af denne Tid skal Kassen kun yde Hjælp i Løbet af 2 Maaneder, og efterat der har været »virkelig konstateret Arbejdsløshed« i en Uge, og det paagældende Medlem maa have været i Kassen mindst 6 Maaneder. Endelig sætter Arbejdsanvisningsbureauet sig i Gang, for at skaffe de Arbejdsløse Arbejde, kun hvor dette mislykkes, udbetales der en daglig Understøttelse, som i den første Maaned er ansat til 1 fr. for ugifte og 1½ pr. for Familiefædre; i den anden Maaned fastsætter Forvaltningskommissionen Understøttelsen »efter Kassens Status».

De der melde sig som arbejdsløse, maa daglig 2 Gange »melde sig til Appel«; ved Udtrædelse af Kassen taber et Medlem ethvert Krav paa Kassen og kan kun optages igen med Forvaltningskommissionens Samtykke og paa de af denne fastsatte Betingelser.

Man ser, at Kassens Bestyrelse er ret demokratisk, men det kan ikke nægtes, at de mange Begrænsninger indskrænke Kassens Betydning overordentlig meget, og mange af de engelske Fagforeninger yde ved egen Kraft deres Medlemmer langt større Fordele i Tilfælde af Arbejdsløshed.

I Slutningen af forrige Aar talte Forsikringskassen 406 Medlemmer. Deraf havde ikke mindre end 98 anmeldt sig som arbejdsløse (21 ugifte). Dette store Antal Arbejdsløse hænger maaske sammen med, at en væsentlig Del af Medlemmerne tilhører Bygningsfaget. Kommissionen havde tilkendt dem ugentlig 845 fr. saa

at Beholdningen, knap 6000 fr., vil svinde stærkt i Januar Maaned. Med et Medlemstal af 400 vil Kassen vel som Regel kunne raade over c. 1900 fr. i Medlemsbidrag om Aaret, 5000 fr. fra Kommunen, og iøvrigt fra Private maaske 2000 fr., saa at den samlede aarlige Indtægt kan naa op til henad 9000 fr. Saalænge Medlemstallet ikke er større, bliver der endda ikke saa lidt til hver, men under en større Arbejdsløshed, og større Tilslutning til Kassen er det unægtelig ikke meget der bliver til hver. Om Kassens Virksomhed har der fra radikal og konservativ Side været ført en heftig Diskussion; fra radikal Side hævdes det, at Bourgeoisiet kun har villet spille en Trumf ud mod Haandlangerforeningen, og der stilles Krav til Kommunen om langt større Tilskud til Kassen. Hvad end denne Kasses Fremtid bliver, er det nu sikkert, at Spørgsmaalet derved er blevet rejst i hele Schweiz og drøftes ivrigt i Byer som Zurich, Basel og St. Gallen.

Hvorvidt det vil kunne lykkes Arbejdsanvisningsbureauet at formindske Udgiften ved at skaffe de Arbejdsløse Arbejde, har jeg ikke Materiale til at bedømme.

Spørgsmaalet om Arbejdsløshed har ogsaa været paa Dagsordenen i England, og derom foreligger der en interessant Beretning fra Board of Trades Labour Department, som citeredes ovenfor. Medens man i Schweiz har søgt at løse Opgaven ved en Pengehjælp til de Forsikrede i Tilfælde af Arbejdsløshed, er man i England gaaet ud paa at skaffe de Arbejdsløse noget at bestille, og med stor Energi har man fra mange Sider i de sidste Vintre taget fat paa denne Opgave. Ganske vist have Resultaterne for en stor Del vist sig

negative, men som Forsøg betragtede have disse Bestræbelser sikkert ikke været unyttige.

I de sidste Par Aar have forskellige kommunale Autoriteter i England søgt at sætte Arbejdsbureauer i Gang med det Formaal at skaffe Arbejdsløse Beskæftigelse. Gennemgaar man den i Beretningen meddelte Statistik, vil det ses, at det kun er en Brøkdæl af de Arbejdssøgende, som have fundet Beskæftigelse ad den Vej. Et kommunalt Bureau i Salford havde saaledes i Løbet af Halvaaret 19. Dec. 1892 til 19. Juni 1893 1456 Henvendelser fra Arbejdere og det lykkedes kun at skaffe 217 af dem varigt Arbejde og 78 midlertidigt. 6 London Bureauer modtog tilsammen 12260 Henvendelser, og skaffede 1777 varigt og 1215 midlertidigt Arbejde. Det er et Spørgsmaal, om ikke mange af disse vilde have faaet Arbejde ved deres egne Bestræbelser. Bedst løses Opgaven, naar Bureauet foretager en Sigtning af de Arbejdere, der melde sig, enten i Kraft af deres Kendskab til dem, eller ved direkte Undersøgelse, selv om dette vækker en hel Del Misfornøjelse blandt de Arbejdssøgende, i modsat Fald ville Arbejdsgiverne ikke benytte Bureauerne. Paa den anden Side maa Bureauet holde sig udenfor alle Stridigheder mellem Arbejder og Arbejdsgiver, saa at det ikke tager imod Arbejdere der strike eller sende Arbejdere til et Arbejdssted, hvor der er Strike. Ved den Sigtning der foretages, vil Bureauet kunne gøre en Del Nytte, men det bliver da selvfølgelig dobbelt vanskeligt at skaffe de ringeste Kræfter Plads, og det er i det Hele klart, at Bureauerne vilde have vanskeligst ved at løse deres Opgave, naar det kniber mest for Arbejderne; thi de kunne jo ikke skabe Arbejde. —

Forholdsvis langt flere Arbejdssøgende synes iøvrigt at være blevne anbragte gennem de franske »Arbejderbørser«, saaledes i den nu opløste Arbejderbørs i Paris.

Frelsesarmeen og den engelske Kirkes Bestræbelser gaa ikke saa meget ud paa den Opgave at hindre den almindelige Arbejdsløshed som paa at ophjælpe dem, der ere ved at gaa tilbunds i Samfundet. Heri ligne de de tyske Arbejderkolonier. The Church Army (hørende til den engelske Kirke) har saaledes oprettet smaa »Labour Homes«, hvori der optages Personer, som er tilsyneladende haabløst stillede, for under Hjemmets moralske og religiøse Indflydelse at opdrages til Arbejde og gøres skikkede til at staa paa egne Ben.

Derimod ere en Del kommunale Autoriteter gaaet umiddelbart ud paa at tilvejebringe Arbejde til de Arbejdsløse. Ovenfor omtaltes den store Arbejdsstandsning i England i Slutningen af 1892. Under denne Nødtilstand udsendte the Local Government Board et Cirkulære til de lokale Myndigheder i England, hvori de opfordredes til at skaffe Arbejde til de Arbejdsløse, som f. Ex. at brolægge Gader, udlægge Legepladse og Kirkegaarde osv. En Del af Arbejderne, om end kun de færreste, fulgte Opfordringen og skaffede nyt Arbejde tilveje, eller satte noget i Gang som skulde have været gjort senere. Det var som man kan tænke sig, ikke noget meget produktivt Arbejde; det viste sig at f. Ex. i Liverpool, hvor nogle faa af de Arbejdsløse fik Gravearbejde, at der gennemsnitlig præsteredes kun omtrent halv saa meget af dem, der fik Beskæftigelse, som af almindelige Arbejdere. Ikke heller var det just dem der nærmest var tænkt paa, som fik godt af disse Foranstaltninger. I Leeds hvor omtrent 1100

Mænd fik Beskæftigelse (i Gennemsnit i 60 Dage) viste en nærmere Undersøgelse, at en betydelig Del af disse, var Folk, som hørte til de »kronisk arbejdsløse« Mennesker, som ikke vare vante til regelmæssigt Arbejde og ikke heller havde Smag for det, saa at de faldt tilbage i Arbejdsløshed, saasnart Virksomheden hørte op. I det Hele viste det sig nødvendigt at have langt mere Opsyn og holde fastere Disciplin end ved sædvanligt Arbejde. Det antages dog, at dette Forsøg har gjort nogen Nytte overfor dem, som vare villige til at arbejde, men mere end et ubetydeligt Lindringsmiddel overfor den store Arbejdsløshed har det ikke været, og Resultatet af dette Forsøg maa snarest betragtes som negativt.

Det store Problem at sørge for de Arbejdsløse er saaledes ikke blevet løst ved disse Forholdsregler. Der maatte langt virksommere Midler til for at udjævne den store Usikkerhed i mange Virksomheder, for at flytte Arbejde fra de Tider af Aaret, da der er rigelig Efterspørgsel efter Arbejde til de døde Aarstider, for i det hele at regulere Udbud og Efterspørgsel paa dette Omraade, og saaledes hjælpe de Arbejdsløse til stadig Beskæftigelse i deres egen Profession. Men Englændernes Energi og praktiske Sans vil sikkert ikke lade det blive ved disse første famlende Forsøg. Ligesom i Schweiz maa man med Interesse imødesee kommende Vinteres Virksomheder til bedste for de Arbejdsløse.

